

Näkökulmia tehtävien ja kuvien käsittelyyn

Tehtävä 1

Mitä eroa on oikeushenkilöllä ja luonnollisella henkilöllä?

- Luonnollinen henkilö on ihminen ja oikeushenkilö on yritys, rekisteröity yhdistys tai säätiö.
- Luonnollinen henkilö edustaa itse itseään, mutta oikeushenkilön puolesta toimii aina henkilö, jolla on valtuutus.

Tehtävä 2

Arvioi seuraavien oikeustoimien oikeustoimikelpoisuutta (HUOM!)

1. painoksen kirjassa painovirhe: kirjassa lukee oikeuskelpoisuutta)

a) 16-vuotias ostaa kaupasta 1500 euron arvoisen kannettavan tietokoneen.

- 16-vuotiaan tekemä kauppa on oikeustoimena pätemätön; kyseessä on alaikäinen nuori, joten summa on niin suuri, että kyseessä ei ole tavanomainen eikä merkitykseltään vähäinen oikeustoimi.

b) 16-vuotias ostaa kaupasta 1500 euron arvoisen kannettavan tietokoneen omalla kesätyöpalkallaan.

- 16-vuotiaan tekemä kauppa on oikeustoimena pätevä; summa on suuri, mutta 15 vuotta täyttänyt saa päättää omalla työllä ansaittujen rahojen käytöstä.

c) 18-vuotias ostaa kaupasta 1500 euron arvoisen tietokoneen.

- 18-vuotiaan tekemä kauppa on oikeustoimena pätevä; 18-vuotiaalla on täysi oikeustoimikelpoisuus.

d) Muistisairaudesta kärsivä 70-vuotias ostaa kaupasta 1500 euron arvoisen tietokoneen.

- Muistisairauden voisi olettaa heikentäneen henkilön oikeustoimikelpoisuutta. Hänen tahdonmuodostuksensa voisi olla puutteellista. Tällä perusteella kauppa voisi olla pätemätön.
- Toisaalta muistisairaus ei automaattisesti riitä tekemään täysi-ikäisen ihmisen oikeustoimea pätemättömäksi. Ihmisen oikeustoimikelpoisuutta voidaan kuitenkin rajoittaa osittain tai kokonaan. Lääkäri antaa ihmisen tilasta lausunnon, jonka perusteella tuomioistuin ratkaisee asian.
- Jos joku haluaa jälkikäteen osoittaa muistisairaudesta kärsivän oikeustoimen pätemättömäksi, voi hän joutua tekemään moitekanteen käräjäoikeuteen.
- Ks. tarkemmin Muistiliiton materiaaleista:
<https://www.muistiliitto.fi/fi/etuudet-ja-oikeudet/muistisaira-an-ihmisen-oikeudet>
https://www.muistiliitto.fi/application/files/7814/8666/4159/Oikeusopas_selkokiellella.pdf

Tehtävä 3

Millä erilaisilla tavoilla voit varmistaa omien asioidesi hoitamisen, jos et pysty niitä itse hoitamaan?

- Tällaisessa tilanteessa käytetään valtuutusta.
- Valtuutuksen voi antaa suullisesti tai kirjallisesti.
- Valtakirjalla voi määrittää, millaisissa asioissa antaa valtuutetulle oikeuden hoitaa asioitaan.
- Valtakirja voi olla myös avoin asianajovaltakirja, joka valtuuttaa toimimaan kaikissa asioissa esimerkiksi virastoissa.
- Testamentti on myös oman tahdon ilmaisu, miten perintö jaetaan, kun siihen ei ole enää itse vaikuttamassa.

Tehtävä 4

Sari on valtuuttanut ystävänsä Alin ostamaan puolestaan kerrostalohuoneiston osakkeet. Sari laatii Alille avoimen valtakirjan, ja he sopivat suullisesti, että asunnon kauppasumma on enintään 100 000 euroa. Ali ostaa sovitun asunnon Kimmolta, mutta maksaa asunnosta 120 000 euroa. Sari ei hyväksy kauppaa vaan katsoo Alin ylittäneen valtuutensa ja vaatii kaupan purkamista.

Arvioi tilannetta oikeudellisesta näkökulmasta Sarin, Alin ja Kimmon osalta.

- Kimmon kannalta kauppa on pätevä. Hän on tehnyt kaupan Alin kanssa ja nähnyt avoimen valtakirjan. Hänellä ei ole ollut syytä epäillä Alin valtuutusta ja hän ei ole voinut olla tietoinen suullisesti sovitusta hintarajasta.
- Ali on ylittänyt valtuutuksensa, mutta suullisesti annettua hintarajaa on vaikea todistaa.
- Sari on antanut avoimen valtakirjan Alille ja kauppa sitoo häntä suhteessa Kimmoon.
- Sari voi viedä asian käräjäoikeuteen. Haaste voi koskea Alin valtuutuksen ylitystä tai koko kaupan purkamista.
- Jos haaste kohdistuu Aliin, häneltä Sari voi hakea korvauksia kauppasumman ylittämisestä.
- Tällaisessa tapauksessa olisi hyvä tehdä kaksi valtuutusta, joista toinen olisi valtakirja kauppaa varten ja toisessa määriteltäisiin lisäksi kauppasumman yläraja.
- Neuvotteluteknisistä syistä kauppasummaa ei yleensä merkitä valtakirjaan, joka esitetään myyjälle.

Tehtävä 5

Ota kantaa seuraaviin oikeustoimiin. Miten niissä pitäisi menetellä?

a) Sari ehdotti Leenalle, että tämä ostaisi hänen maastopyöränsä 100 eurolla. Leena lupasi harkita asiaa. Parin päivän päästä hän ilmoitti ostavansa pyörän. Sari sanoi, ettei hän myykään sitä. Leenan mielestä Sarin on myytävä pyörä, koska tämä itse oli ehdottanut kauppaa.

- Kyseessä oli suullinen myyntitarjous.
- Sopimusta ei synny ennen kuin toinen on hyväksynyt tarjouksen. Koska Leena ei hyväksynyt tarjousta heti, Sarin ei tarvitse myydä pyörää Leenalle.

b) Antti oli pyytänyt erästä tuttavaansa tarkastamaan autonsa ja arvioimaan sen kunnostamiskustannuksia. Tuttava kertoi auton moottorin ja vaihteiston olevan niin huonossa kunnossa, että niiden korjaaminen maksaisi saman verran kuin koko auton arvo on. Samalla tuttava tarjoutui ostamaan auton 4 000 eurolla purkaakseen sen varaosiksi. Antti myi auton ja myöhemmin ilmeni, että se oli saatu kuntoon pienellä moottoriremontilla.

- Olennaista on, tiesikö tuttava, että auton saa kuntoon pienellä remontilla. Jos hän tiesi tämän, kyseessä on kunnianvastainen ja arvoton menettely, jossa Anttia on tarkoituksella harhautettu. Oikeustoimea voidaan pitää pätemättömänä
- Tehtävässä ei tule ilmi tuttavan tausta, eli onko hän esimerkiksi autoalan asiantuntija, mutta tarjoutuminen ostamaan auto ja purkamaan se varaosiksi viittaa ammattimaisuuteen.

c) Matti oli ostamassa Jukalta hänen uudehkoa autoaan, josta Jukka oli maksanut kuukautta aikaisemmin lähes 30 000 euroa. Nyt Jukalla oli kova rahapula. Koska hän ei kiireiltään ehtinyt paneutua autokauppaan, hän valtuutti Virven hoitamaan kaupan puolestaan. Virven piti myydä auto vähintään 25 000 euron hinnasta.

Taitavana kauppamiehenä Matti vei Virven ravintolaan neuvottelemaan kaupasta. Seuraavaan aamuun jatkuneen suostuttelun jälkeen Virve lupasi myydä Jukan auton Matille 20 000 euron hinnasta, koska piti Matista niin kovasti.

- Virvellä ei ole lupaa myydä autoa 20 000 euron hinnalla.
- Mikäli korkein mahdollinen kauppasumma (25 000) on merkitty valtuutukseen, kauppasopimus on mitätön.
- Jos korkeinta kauppasummaa ei ole merkitty valtakirjaan, vaan siitä on sovittu erikseen Jukan ja Virven kesken, kauppa saattaa olla pätevä. Matti on tehnyt kaupat Virven kanssa, jolla on siihen ollut valtakirja, eikä Matin voida olettaa tienneen Virven valtuutuksen rajoista.

- Virve saattaisi joutua korvaamaan Jukalle valtuutuksen ylityksen eli 5 000 euroa.
- Mikäli ravintolailtaan on kuulunut alkoholin käyttöä, niin Virven mahdollinen humalatila ei olisi lieventävä asianhaara. Toisaalta Matin toiminta voidaan katsoa kunnianvastaiseksi ja arvottomaksi, jos hän on käyttänyt Virven mahdollista humalatilaa hyväkseen.

d) Jarno ajoi autollaan talvipakkasilla Tampereen ja Jyväskylän välillä, kun auto yhtäkkiä sammui. Yrityksistä huolimatta se ei enää startannut. Oli keskiyö, kova pakkanen ja lähimpiin taloihin oli pitkä matka. Jarno oli pukeutunut kevyesti. Aikansa odoteltuaan hän huomasi traktorin lähestyvän. Hän pysäytti sen ja pyysi kuljettajaa hinaamaan auton lähimmälle huoltoasemalle. Kuljettaja suostui, jos saisi palkkiona puolet auton hinnasta (15 000 euroa). Hinauksen jälkeen Jarnoa kadutti kova hinta.

- Olennaista on se, oliko Jarno todellisessa hädässä. Jos hän oli, kuljettajan velvollisuus olisi ollut auttaa häntä ilman korvausta.
- Jos Jarno ei ollut todellisessa hädässä, traktorikuskin voi kuitenkin tulkita käyttäneen hänen tilannettaan hyväkseen. 15 000 euron hinauspalkkio vaikuttaa kohtuuttomalta sopimusehdolta tai jopa kiskonnalta, ja oikeustoimi olisi siten pätemätön. Jarno tuskin joutuisi niin paljon hinauksesta maksamaan, jos asia etenisi oikeuteen.

e) Emmi omisti palkitun jäniskoiran. Eräs henkilö, joka kuului samaan metsästysseuraan kuin Emmi, vaati tätä myymään koiran itselleen. Hän ilmoitti, että seuraavan jahdin aikana osuu vahinkolaukaus joko koiraan tai Emmiin, jos hän ei myisi. Peloissaan Emmi myi koiran, mutta tuli pian katumapäälle.

- Kyseessä oleva oikeustoimi on väitteenvaraisesti pätemätön.
- Uhkailua on kuitenkin vaikea todistaa, ja näyttövelvollisuus uhkauksesta olisi Emmillä.

Tehtävä 6

Esseetehtävä: Millä edellytyksillä Suomen kansalainen on oikeuskelpoinen ja toimintakelpoinen (oikeustoimikelpoinen)? (yo-tehtävä, syksy 2014)

- Oikeuskelpoisella kansalaisella on lain suomat oikeudet ja velvollisuudet, joista säädetään esimerkiksi perustuslaissa. Ne ovat samat kaikille kansalaisille.
- Oikeustoimikelpoisella kansalaisella on kyky tehdä sopimuksia ja laajentaa omia oikeuksiaan tai omistuksiaan.
- Oikeuskelpoisuus alkaa syntymästä ja päättyy kuolemaan.
- Lainsäädäntö rajoittaa toimintakelpoisuutta ja täysi toimintakelpoisuus alkaa 18 vuoden iässä.
- Alaikäisellä on rajoitettu toimintakelpoisuus ja hän voi tehdä vain vähäisiä oikeustoimia. 15-vuotias nuori saa kuitenkin tehdä ja purkaa työsopimuksen sekä hallita omalla työllään ansaittuja rahoja.
- Toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa ja henkilölle voidaan määrätä esimerkiksi edunvalvoja.

Tehtävä 7

**Etsi mediasta juttuja, joissa käsitellään tämän luvun aiheita.
Perustele valintasi.**

- Opiskelijan oma vastaus.